

Rehabilitace ochrnutých psů

Fyzikální terapie byla a stále ještě je značně opomíjeným oborem, jak ve veterinární neurologii tak v ortopedii malých zvířat. U našich západních sousedů se dnes ovšem stala pevnou součástí terapie pohybového aparátu malých zvířat, podobně jak tomu je již delší dobu například v koňské medicíně. Existují tam již specializované pracoviště, které se zabývají výhradně fyzioterapií psů a koček. I u nás se v posledních letech začínají ojediněle objevovat veterinární kliniky, které zahrnují rehabilitaci do terapeutických plánů, většinou se jedná o pracoviště, kde se provádí neurochirurgické zákroky. Fyzikální terapie má, stejně jako v humánní medicíně za úkol ulevit od bolesti, posílit svalstvo, které následkem neurologických deficitů či následkem imobilizace pohybového aparátu, podléhá rychlé atrofii, dále se udržuje hybnost kloubů a akceleruje regenerace innervace dané oblasti. Pozorujeme v naší praxi výrazné zkrácení doby rekonvalescence a návratu do normálního stavu. V případě neurochirurgických pacientů odhadujeme dokonce podíl fyzioterapie na úspěšnosti daného zákroku až na 40%! Naše pracoviště se specializuje na chirurgii malých zvířat, zvláště ortopedii (osteosyntézy s použitím vnitřní i zevní skeletní fixace, operace kloubů, korekce růstových deformit, onemocnění svalů a šlach řešení nádorů pohybového aparátu atd.) a neurochirurgií (operace páteře, řešení fraktur a luxací páteře, chirurgie periferních nervů atd). S tohoto důvodu klademe také velký důraz na rehabilitaci zvláště u pacientů po chirurgickém zákroku. Vedle klasické manuální terapie, masáže, lymfatické drenáže, termoterapie a cviků s balony, na trampolíně atd., využíváme terapeutický laser a zvláště akvaterapie pomocí našeho specialně upraveného krytého bazénu s protiproudem. Toto zařízení je unikátní v medicíně malých zvířat pro naši Republiku. Hydroterapie umožňuje svými jedinečnými vlastnostmi (nadržení těla, tím spojená redukce podpůrné funkce kosterního svalstva a jeho relaxace) indukci bezbolestného pohybu pacienta, který by například postiženou končetinu vůbec nezatažoval. Zároveň se pohybem ve viskozním médiu posiluje svalstvo, které jinak rychle podléhá atrofii. Protiproud lze využít k masáži svalstva nebo při postojovém tréninku. Následující příklad má na základě typického případu z praxe znázornit důležitost takovéto fyzikální terapie:

Případ:

Pes, jezevčík, "Charlie", 6 let. Pacient byl referován kvůli náhlému ochrnutí pánevních končetin a podezřením na výhřez meziobratlové ploténky. Pes byl značně dolentní, paraplegický, hluboká citlivost byla zachovaná, od rána nebylo pozorováno močení. Neurologickým vyšetřením byla léze lokalizována na oblast destátého hrudního až druhého bederního meziobratlového prostoru. Následně provedené kontrastní RTG vyšetření (myelografie) prokázala lateralizovanou kompresi mezi posledním hrudním a prvním bederním obratlem převážně z pravé strany a značný otok míchy. V návaznosti byla provedena chirurgická revize (hemilaminektomie), při které bylo odstraněno velké množství prolabovaného materiálu z ploténky. Pooperačně byly vedle aplikace vysoce potentních analgetik (opiáty), provedeny první kroky fyzikální terapie a to již 24 hodin po operaci. Před zahájením cvičení byla oblast vždy ozařována terapeutickým laserem pro jeho myorelaxační a analgetický účinek. Pacient se následně výrazně uvolnil a toleroval další manipulaci. V prvních dnech se léčba omezovala na masáže pánevních končetin a svalstva zad, pasivní a aktivní pohybové cviky a propioceptivní trénink (stavění na nohy). Po třech dnech se pacient začal stavět na nohy sám a byl pozorován návrat motoriky. Chůze byla ještě značně ataktická, močení bylo prováděno manuálním stlačením močového měchýře. Pes nejevil náznaky bolesti. Cviky byly nyní rozšířeny na propioceptivní trénink na rehabilitačním balónu a na labilním podkladu (trampolina), dále byl zahájen trénink chůze na rovné a šikmé ploše. Chůze se dále normalizovala během osmi dnů. Přetrvávající ataxie pravé pánevní končetiny byla nyní řešena tréninkem chůze přes nízké překážky (Cavaletti) a slalomem mezi kužely. Mikce byla v té době již spontánní. Devátý den byl pacient propuštěn do domácího léčení, majitel byl důkladně instruován ohledně dalších cviků, které měl provádět doma. Další rehabilitace byla prováděna na klinice ambulatě, dvakrát týdně 60 minut, při čemž se rehabilitace koncentrovala na normalizaci chůze zvláště pomocí hydroterapie a tréninku chůze. Před vztupem do bazénu byl pacient 45 minut rozčvičován případně několik minut zahříván infračerveným světlem (termoterapie), samotná akvaterapie trvala cca 5- 10 minut. Kromě plavání, se zde prováděla hydromasáž pánevních končetin v protiproudu. Čtyři týdny po operaci se jeví stav pacienta jako velice dobrý, ataxie pánevních končetin téměř vymizela. Tento příklad demonstruje názorně účinnost fyzikální terapie v kombinaci s kvalitně provedeným chirurgickým ošetřením. Další moderní metody které mohou být zapojeny do rehabilitace daného pacienta jsou magnetoterapie, elektrostimulace či terapeutický ultrazvuk. Zde záleží na možnostech a osobních preferencích jednotlivého terapeuta.

Indikací pro fyzioterapii je celá řada, například: pooperační péče po komplikovaných zlomeninách, nebo po chirurgické korekci luxace čéšky či zkřížených vazů v koleni, po resekci hlavice a krčku stehenní kosti, po totální endoprotéze kyčelního kloubu, pacienti po suboptimálně řešeném ošetření fraktur s kontakturou svalstva. Indikována je také u pacientů po většině operací krční páteře, po operaci lumbosakrální instability (syndrom caudae equinae) a u paraplegických pacientů kteří nebyly léčeni konzervativně. Existuje pro jednotlivé oblasti rehabilitační medicíny také celá řada kontraindikací, zvláště v případě akvaterapie (např. kardiovaskulární choroby), proto je nutné rozhodovat při aplikaci fyzikální terapie vždy individuálně s ohledem na celkový stav pacienta. Naše pracoviště nabízí rehabilitační medicínu pacientům z celé republiky, bazén na akvaterapii je v provozu vždy května do konce září.

MVDr. Jan Hnízdo
www.animalclinic.cz